

Biografien som genre: Livets fortælling

For folkeskolens 7.-9. klasse
Varighed: 10 lektioner

Af Annemette Hejlsted

Folkeskolens ældste elever skal snart til at præsentere sig selv i nye sammenhænge. De skal videre på ungdomsuddannelser, mange opsøger nye sociale fællesskaber i foreninger og på nettet, og en del søger fritidsjob. Formålet med undervisningsforløbet er at give eleverne indsigt i, hvordan præsentationen af livshistorien skaber en identitet både for fortæller og tilhører (lærer). Undervisningsforløbet giver dels en introduktion til cv'et som selvpræsentationsgenre og dels til selvbiografien som skøn- og faglitterær genre.

Beskrivelse

Undervisningsforløbet omfatter 10 lektioner og består af en instruktion, tre øvelser og en evaluering. De tre øvelser udgør afgrænsede forløb og rækkefølgen af dem kan derfor ændres. Teksterne i øvelse 2 "Min historie" kan udskiftes med lettere eller sværere tekster alt efter klassens faglige niveau. Det er tilrådeligt, at der ved valget af bøgerne fra serien "Min historie" skeles til dels teksternes målgruppe og dels klassens faglige niveau. Der er i undervisningsforløbet lagt stor vægt på skriftlighed som læringsværktøj og stimulering af elevernes refleksion.

Introduktion: Lektion 1

Undervisningsforløbet indledes med lærerens introduktion af biografien som genre. Biografiens undergenrer præsenteres i form af en eller flere af dens kortformer, fx den biografiske leksikonartikel og paratekstuelle forfatterpræsentationer, og dels i form af en eller flere af biografien storformer, fx erindringsromanen og selvbiografien. I præsentationen lægges der vægt på genrens egenart og dens genrekoder. Det anbefales, at biografien kort- og storformer anskueliggøres med eksempler, fx kan en biografisk artikel om en person, som eleverne kender, repræsentere de biografiske kortformer, og et kortfattet referat af en erindringsbog repræsentere biografien. Da øvelse 2 tager udgangspunkt i selvbiografien i form af en billedroman, anbefales det, at der i præsentationen af storformerne lægges særlig vægt på denne undergenre. En nærmere karakteristik af biografien og dens undergenrer findes i undervisningsforløbet "Biografien som genre" http://www.dansklf.dk/multimedia/Biografien_som_genre.pdf.

Øvelse 1. CV: Lektion 2-3

Formålet med øvelsen er, at eleverne får et førstehåndskendskab til CV-genren og herigennem opbygger et begreb om biografien. Perspektivet i at arbejde med CV'et som genre er, at alle får et værktøj til selvpræsentation, når de skal videre i uddannelsessystemet og ud på arbejdsmarkedet. Øvelse 1 indledes med, at læreren kortfattet præsenterer genren CV for eleverne. I til-



knytning til introduktionen præsenterer læreren eksempler på forskellige udformninger af et CV. Har skolen en elektronisk tavle, kan den med fordel benyttes, og eleverne kan evt. benytte eksemplerne som CV-skabelon. Selve øvelsen består i, at eleverne parvis udarbejder deres CV og lægger det ud på den aktuelle læringsplatform.

CV-opgave

Noter de vigtigste fakta oplysninger om dig selv, fx

- hvornår og hvor du er født
- hvornår du begyndte i skolen (årstal)
- hvis du er flyttet og/eller har skiftet skole
- dine fritidsaktiviteter, fx ishockey, håndbold, dans eller spejder
- hvis du har haft fritidsjob, fx passet børn, plukket jordbær, slået græs for naboen
- hvad du er særlig god til, fx fodbold, engelsk, computer (spil, powerpoint, tekstbehandling, billedredigering etc.)
- hvad kendetegner dig som person, fx flittig, altid i godt humør, god til at tage initiativ.

Organiser dine noter efter nedenstående CV-skabelon

- Navn, fødested og fødselsdag
- Adresse, telefonnummer, e-mail
- Skolegang
- Fritidsjob
- Fritidsinteresser
- Sprog
- It
- Personlige egenskaber

Diskuter dit CV med din partner og lad ham/hende give forslag til forbedringer. Foretag derefter de fornødne rettelser.

Gruppearbejdet afsluttes med, at eleverne lægger deres CV ind i deres elektroniske mappe(portfolio). CV-opgaven efterbearbejdes ved, at eleverne diskuterer CV-genren, herunder hvad der er svært ved at udforme et CV, og hvordan man kan forme sit CV alt efter, hvad man skal bruge det til, og hvad man gerne vil vise om sig selv. CV-øvelsen kan følges op ved, at eleverne halvårligt opdaterer deres CV parvis.

På internettet ligger der en lang række CV-skabeloner til gratis download. Som inspiration til læreren kan følgende to hjemmesider anbefales:

<http://www.cvsabeloner.dk/>

http://www.hk.dk/ungdom/jeg_soeger_praktikplads/et_staerkt_cv

Øvelse 2. Min historie: Lektion 4-6

Formålet med øvelsen er at eleverne udvikler en sikkerhed i afkodningen af biografien som genre og træner de analytiske færdigheder, der er udgangspunktet for en sikker afkodning. Øvelsen er en gruppeøvelse. Klassen deles op i mindre grupper, der hver læser en af bøgerne i serien "Min historie" hjemme. I 8. og 9. klasse kan bøgerne fra "Min historie" erstattes af erindrings-



romaner, fx Tove Ditlevsen *Barndom* (1967), *Ungdom* (1967), *Gift* (1971). Grupperarbejdet udgår fra principperne om den reflekterende litteratursamtale. Den reflekterende litteratursamtale består af tre dele: en oplevende, en analyserende og en reflekterende del. Hensigten med denne type litteratursamtale er at binde oplevelse, analyse og refleksion sammen i en helhedsproces, hvor de tre elementer gensidigt kvalificerer hinanden. Styrken i den reflekterede litteratursamtale ligger i, at den både levner plads for den enkelte elevs subjektive oplevelse og den faglige litteraturanalyse, samtidig med at den træner elevernes refleksion.

Med henblik på at sikre, at eleverne følger procedurerne for den reflekterende litteratursamtale kan hver enkelt gruppe arbejde med deres bog ud fra følgende spørgsmål:

Den oplevende litteratursamtale

- Hvad synes du om historien?
- Hvad synes du om fortælleren (hovedpersonen)?
- Hvad synes du om slutningen?

Den analyserende litteratursamtale

- Hvem fortæller historien?
- Hvilken slags person er fortælleren?
- Hvor foregår historien?
- Hvilke begivenheder er de vigtigste i historien?
- Hvad sker der med fortælleren (hovedpersonen) i løbet af historien?
- Hvordan forandrer fortælleren (hovedpersonen) sig?
- Hvordan er historien skrevet? (svære, mærkelige eller sjove ord, udtryk og sætninger)
- Er der noget i historien, som man skal gætte sig til?

Den reflekterende litteratursamtale

- Kunne historien have foregået et andet sted eller på et andet tidspunkt?
- Kunne hovedpersonen have handlet eller opført sig anderledes?
- Har du, nogen du kender eller har læst om oplevet noget af det samme som fortælleren (hovedpersonen)?
- Kunne historien have haft en anden slutning?

Øvelsen afsluttes med, at grupperne fremlægger hovedpunkterne i deres litteratursamtale for hele klassen. Den mundtlige fremlæggelse efterfølges af en mindre individuel skriftlig opgave, fx 3 sider, der efter lærerrespons og elevens korrektion af opgaven lægges ind på den aktuelle læringsplatform. Formålet med opgaveskrivningen og den individuelle respons fra læreren er at sikre den individuelle videnstilegnelse og træne skriftlig formidling.

Øvelse 3. Virkelighed og fiktion: Lektion 7-9

Formålet med opgaven er, at eleverne får indsigt i såvel biografien som en konstruktion bestående af begivenheder og forskellen mellem biografien som fakta og biografien som fiktion. Øvelsen består af tre led. Første led består i, at eleverne gruppevis med internettet og/eller skolens bibliotek som værktøj søger informationer om H. C. Andersens liv. Eleverne udarbejder på baggrund af deres nyerhvervede viden om H.C. Andersen hans livslinje og indtegner/skriver begivenhederne på den. Andet led i øvelsen består i, at eleverne efter at have læst H. C. Andersens eventyr "Den grimme ælling" udarbejder en linje over ællingens liv og indtegner begivenhederne. Tredje og sidste led i øvelsen består i, at eleverne sammenligner de to forløb og finder ligheder og forskelle mellem begivenhederne. Afslutningsvis giver eleverne forslag til, hvad der



gør, at teksten både handler om H.C. Andersens liv og samtidig er fiktion. Opgaven til eleverne kan formuleres således:

H.C. Andersenopgave

1. Tegn en linje over H.C. Andersens liv og indtegn/skriv de vigtigste begivenheder i det. Benyt internettet og/eller skolebiblioteket til at finde oplysninger om H. C. Andersen.

I kan finde oplysninger om H. C. Andersen på følgende hjemmesider:

<http://www.hcandersen-homepage.dk/bibliografi-hca.htm>

<http://www.andersen.sdu.dk/liv/minibio/index.html>

<http://museum.odense.dk/viden-om/hc-andersen/om-hca.aspx>

http://adl.dk/adl_pub/fportraet/cv/ShowFpltem.aspx?ff_id=22&p_fpkat_id=indl&nnoc=adl_pub (se Forfatterportrættet som PDF)

På skolebiblioteket kan I måske finde disse bøger om H.C. Andersen:

Andersen, Frank Egholm (2003): *H. C. Andersen som ung*. Frederiksberg: Her og Nu.

Møllehave, Johannes (1994): *H. C. Andersens liv fortalt for børn*. Sesam.

Sørensen, Villy (2000): *En ensom fugl – H. C. Andersens livs historie fortalt for børn*. København: Agertoft.

Borup Jensen, Thorkild (2010): *H. C. Andersen – en kanonforfatter*. København: Dansk lærerforeningens Forlag.

2. Læs H.C. Andersens eventyr "Den grimme ælling" og tegn en linje over hovedpersonens liv og indtegn/skriv de vigtigste begivenheder.
3. Sammenlign de to livslinjer og begivenhederne i dem. Find ligheder og forskelle mellem dem. Diskuter derefter hvorfor der er ligheder og forskelle mellem dem.

Øvelsen afsluttes med en lærerformidlet opsamling, hvor de enkelte spørgsmål diskuteres i klassen. Lærers rolle er her at sørge for, at fiktionstekstens bearbejdning af det livshistoriske stof fremstår meget klart for eleverne.

Evalueringsopgave: Lektion 10

Det samlede forløb evalueres ved, at eleverne i fællesskab under lærerens vejledning finder nøgleformuleringer til karakteristik af biografien, fx 'en hovedperson, der er jeg-fortæller', 'handlingen foregår over mange år', 'handler om gamle dage'. Derefter diskuterer eleverne, hvad de synes er en god biografi. Den individuelle eleverevaluering består i lærerens kommentarer til elevernes slutprodukt i "Min historie" (øvelse 2).



Litteratur

Hejlsted, Annemette (2010): Biografien som genre. Dansk lærerforeningen.

http://www.dansklf.dk/multimedia/Biografien_som_genre.pdf

Horsdal, Marianne ([1999]2002): *Livets fortællinger*. København: Borgen.

Thybo, Kurt og Jens Raahauge m.fl. (2010): *Min historie i undervisningen*. København: Dansk lærerforeningens Forlag.

Larsen, Marianne Eskebæk (2009): "Barndomsbilleder. Om serien 'Min historie', selvbiografier for børn", i: *Dannelse og dansk i en brydningstid. Fællesskrift 09*. København: Dansk lærerforening.

Serien "Min historie" består af følgende bøger:

Blendstrup, Jens (2007): *Alle dage – kiksekage*. København: Dansk lærerforeningens Forlag. (5.-8. klasse)

Karrebæk, Dorte (2009): *I tilfælde af krig*. København: Dansk lærerforeningens Forlag. (3.-10. klasse)

Plambeck, Dy (2008): *Drømmehøjen*. København: Dansk lærerforeningens Forlag. (3.-6. klasse)

Skov, Leonora Christina (2008): *Glashuset*. København: Dansk lærerforeningens Forlag. (3.-10. klasse)

Thau-Jensen, Cato (2007): *Et hjem med gevær*. København: Dansk lærerforeningens Forlag. (5.-8. klasse)

Aakeson, Kim Fupz (2009): *Langhårsfrisure*. København: Dansk lærerforeningens Forlag.